

VAELLUS ENGADINISSA 26.7.–2.8.2015

Johdanto

Alppivaellus toteutettiin 26.7.–2.8.2015 Sveitsissä Graubündenin kantonissa Engadin-laaksossa Bernina solan–Pontresinan–Samedanin alueilla. Majoituspaiikkana oli Sporthotel Pontresinan kylässä (1 805 m meren pinnasta).

Pontresina sijaitsee Kaakkois-Sveitsissä lähellä St. Moritzia ja Italian rajaa Engadinin-laaksossa. Korkeus on 1 800 m meren pinnasta. Pontresinassa on noin 2 000 asukasta. Pontresina on käytännössä kolmikielinen: saksa (58 %), italia (16 %) ja retoromania (8 %). Lisäksi alueella on portugalia puhuvia portugalilaisia vierastyöläisiä (9 %).

Vaellusryhmän vahvuus oli 13 henkeä. Matkanjohtajina toimivat Seppo ja Tarja Haario.

Täysiä vaelluspäiviä oli viisi. Päivisin tehtiin noin seitsemän tunnin patikointiretkiä. Päivät olivat pääosin aurinkoisia.

Aamulla lähdettiin liikkeelle aamiaisen jälkeen noin klo 08.00. Iltapäivän alussa syötiin eväät kauniilla näköalapaikalla luonnossa ja sen jälkeen käytiin usein vuoristoravintolassa kahvilla. Hotelliin tultiin illansuussa. Päivän vaelluksen jälkeen ohjelmassa oli Sporthotellissa sauna, höyrysauna, jalkoja virkistäneet kylmäkylvyt ja poreallas. Kolmen ruokalajin erittäin maukas illallinen alkoi Sporthotellissa 18.30.

Graubünden ja Engadin

Graubünden on pinta-alaltaan Sveitsin suurin kantoni (7 105 km²). Asukasluku oli vuoden 2015 lopussa 196 006. Koko Sveitsin pinta-ala on 41 285 km², ja asukkaita on noin 8,3 miljoonaa. Niistä yli 2 miljoonaa on ulkomalaisia.

Graubündenin kantonissa sijaitseva Engadin on yksi Euroopan korkeimmalla olevista asutuista laaksoista. Sen pituus on 80 kilometriä. Laakson nimi tulee laakson läpi virtaavan Inn-joen retoromaanisesta nimestä En. Engadin-laakso jaetaan ylä- ja ala-Engadiniin (ylä-Engadin etelässä).

Inn on 517 kilometriä pitkä Tonavan sivujoki. Se virtaa Sveitsistä Itävallan läpi Saksaan ja laskee Tonavaan. Itävallassa sijaitseva Innsbruckin kaupunki saa nimensä Inn-joesta (Brücke über den Inn, silta Inn-joen yli).

Historiaa lyhyesti

Rauta-aikana Graubündenin nykyinen alue sai vaikutteita kelttiläisestä, rätiisestä ja lepantisesta kulttuurista. Myöhemmin alue kuului Rooman Raetian maakuntaan. Roomalaisten poistuttua alue kuului jonkin aikaa Frankkien valtakuntaan.

Etelä-Engadinin kreivi myi maansa vuonna 1139 Churin hiippakunnalle. Ylä-Engadinin asukkaat ostivat itsensä vapaiksi vuonna 1494. Ala-Engadinissa vaihtuvat usein omistus- ja läänitysoikeudet. Keskiaikana Pontresina oli Bernina-solan liikenteen takia merkitykseltään suurempi keskus kuin läheisyydessä oleva St. Moritz. Vuonna 1622 hävittivät Itävallan joukot aluetta 30-vuotisen sodan aikana.

Pontresinan keskustan ulkopuolella on Spaniola-torni. Se rakennettiin vuonna 1210 Pontresinan hallitsijan asuinpaikaksi. Pontresinan hallitsijoilla oli riitaa Churin hiippakunnan kanssa. Torni piirrettiin ja poltettiin vuonna 1244. Torni rakennettiin uudelleen 1261 ja silloin siihen rakennettiin yksi kerros lisää. Torni hylättiin todennäköisesti 1400-luvulla. Sen on todettu olleen rauhona vuonna 1573.

Vasta 1800-luvulla koko Graubünden yhdistyi ja liittyi kantonina Sveitsin valaliittoon vuonna 1803.

Sunnuntai 26.7.2013, matka Pontresinaan

Pääosa ryhmästä matkusti Pontresinaan junalla. Rhätische Bahn-yhtiön Churin ja Samedanin välisen osuuden maisemat ovat erittäin kauniita. Tämä rataosuus kuuluu myös Unescon maailmanperintökohteisiin. Sporthotelli järjesti kuljetukset Pontresinan asemalta.

Maanantai 27.7.2016, Panoramaweg

Pontresina (1 805 m) – Punt Muragl Talstation (1 738 m) – Muottas Muragl (2 456 m) – Muragl-laakso (2 364 m) – Unterer Schafberg (2 218 m) – Alp Languard (2 330 m) – Pontresina (1 805 m)

Liikkeellelähtö oli klo 09.00. Ensin käytiin ostamassa eväitä ja sitten lähdettiin patikoimaan Flax-joen reunassa olevaa kävelytietä pitkin kohti Punt Muraglin hissiasemaa. Matkan aikana kuvattiin joen varrella laiduntavia vuohia. Ilma oli puolipilvinen ja aurinkoinen.

Teräsvaijerin avulla liikkuva juna (Standseilbahn) lähti ylös klo 10.20. Nousukulma oli suurimmillaan 49 astetta ja nousua oli 709 metriä. Ylhäällä Muottas Muragl-hissiasemalla (2 453 m) otettiin kuvia. Sää oli aurinkoinen ja näkyvyys oli hyvä.

Seuraavaksi tutustuttiin hissiaseman yläpuolella olevaan sveitsiläiseen erikoisuuteen, tarkkaan uudenaikaiseen aurinkokelloon.

Klo 11.10 lähdettiin kävelemään Panoramatieä. Sää oli selkeä ja Engadin-laaksoon avautuivat erittäin hyvät näköalat.

Klo 12.40 tultiin lähelle Unterer Schafbergin ravintolaa ja pidettiin lounastauko. Eväät olivat jokaisella repussa. Ravintolan korkeus on ravintolassa olevan kyltin mukaan 2 330 metriä, mutta karttojen mukaan 2 218 metriä.

Klo 13.15 jatkettiin matkaa ja saavuttiin reippaan 100 metrin nousun jälkeen Alp Languardiin klo 13.55. Ravintolassa nautittiin virvokkeita ja ihailtiin maisemia.

Alas lähdettiin patikoimaan klo 14.40 Röntgenweg-nimistä polkua pitkin. Ossi ja Tuulikki tekivät vielä ylimääräisen lenkin laakson toisella puolella olevalle Paradise-majalle (2 540 m), mistä avautuu kaunis maisema Morteratsch-laaksoon. Lähellä Pontresinaa ohitettiin Spaniola-torni ja Pontresinassa oltiin noin 16.30.

Hotellin johto järjesti tervetuliaistilaisuuden klo 18.00 hotellin aulassa. Sen yhteydessä luovutettiin hotellin johdolle vuoden 2012 vaelluksen kuvakirja.

Röntgensäteiden keksijä ja Nobel-palkinnon saanut saksalainen (alunperin preussilainen) Wilhelm Conrad Röntgen (1845 - 1932) opiskeli vuonna 1865 Zürichin teknisessä korkeakoulussa (ETH Zürich) koneenrakennusta ja päätti opiskelunsa fyysikkona. Röntgen piti Sveitsistä ja ennen kaikkea Pontresinasta. Hän vietti 43 peräkkäistä kesää Weisses Kreuz hotellissa ja patikoi usein Alp Languardiin. Tämän takia polkua Spaniola-tornista Alp Languardiin kutsutaan nimellä Röntgenweg. Polulla on Spaniola-tornin ja Alp Languardin puolivälissä ”Röntgenplatz”. Siellä on saksalaisen Röntgenyhdistyksen lahjoittamat penkit ja muistotaulu.

Päivän vaelluksen korkeusero oli 100 metriä ylös ja 600 metriä alas.

Tiistai 28.7.2016, vaellus Piz Nairilta alas

Piz Nair (3 057 m) - Munt da San Murezzan (2 672 m) – Alpina Hütte (2 550 m) – Corviglia (2 486 m) – St. Moritz Dorf (1 856 m) – Pontresina (1 805 m)

Aamu oli aurinkoinen. Liikkeelle lähdettiin hotellista klo 08.00. Ensin bussilla St. Moritz Dorfiin, missä oltiin klo 08.39. Seuraavaksi mentiin hammasratasjunalla Corvigliaan ja sieltä riippuhissillä Piz Nairin huipulle, missä oltiin klo 09.30. Täällä korkealla ihailtiin maisemia, otettiin kuvia ja juotiin kahvit.

Klo 10.15 lähdettiin patikoimaan Piz Nairilta takakautta (länsipuolelta) alas. Sää oli pilvinen ja tuuli oli kova. Polun varrella oli paljon alppikukkia. Muutamia pyöräilijä ohitti ryhmän. Lounastauko pidettiin klo 12.15–12.45 vain talvella auki olevan vuoristoravintolan Chamanna Munt da San Murezzan tuulensuojassa. Lounastauon jälkeen patikoitiin alas Alpina Hütteen kahville ja oluelle (klo 13.15–13.50).

Tämän jälkeen joukko jakaantui. Pääosa lähti patikoimaan etelään Trutzin (2 212 m) suuntaan ja sieltä edelleen Chantarellan kautta St. Moritz Dorfiin ja sieltä bussilla Pontresinaan.

Vaelluspäivän korkeusero kävellen oli noin 600 metriä alas.

Keskiviikko 29.7.2017, korkeusvaellus Lej Sgrischus

Bergstation Furtschellas (2 313 m) – Alp Munt (2 450 m) - Lej Sgrischus (2 618 m) – Piz Chüern (2 689 m) – Crasta (1 951 m) – Sils-Maria (1 809 m)

Aamulla lähdettiin jälleen klo 08.00 hotellista liikkeelle. Sää oli aurinkoinen. Ensin mentiin bussilla Sils-Mariaan. Täältä noustiin hissillä seuraavalle asemalle Furtschellas, missä oltiin klo 09.45 ja aloitettiin vaellus.

Polku kulkee karussa, mutta kauniissa maisemassa. Alppikukkia oli paljon. Hetken nousun jälkeen saavutettiin klo 10.50 Alp Muntin tasanne. Siellä oli alppipaimenen maja ja paljon lehmiä. Lehmien välissä pujoteltiin eteenpäin.

Alppijärvi Lej Sgrischus saavutettiin klo 11.40 ja siellä pidettiin lounastauko. Järvessä ui pieniä lohensukuisilta näyttäviä kaloja. Sää alkoi muuttua puolipilviseksi.

Klo 12.10 lähdettiin jatkamaan matkaa huipulle Piz Chüern. Sieltä avautuu mahtava maisema Fex- ja Engadin-laaksoon. Tämän jälkeen alkoi laskeutuminen. Tom ja Tarja kuvasivat ahkerasti Alppien kukkaloistoa.

Crastan kylä saavutettiin klo 13.45 ja onneksi vasta silloin alkoi sataa. Virvokkeet nautittiin hotelli ”Pensiun Crastan” terasilla ja tutustuttiin vieressä olevaan evankeliseen kirkkoon ”Bergkirche Fex”.

klo 15.10 lähdettiin marssimaan kovassa sateessa rotkotietä Sils-Mariaan, minne saavuttiin klo 15.30. Täältä matkattiin klo 16.00 bussilla Pontresinaan.

Hotellin illallinen alkoi tunnelmallisella aperitiivilla kynttilänvalossa viinikellarissa. Tarjolla oli juustoa, bresaolaa, salamia, viinejä ja vivokkeita. Hotellin johtajat Nicole ja Alexander Pampel toimivat isäntinä.

Illallisen jälkeen siirryttiin hotellin toiseen ravintolasaliin, missä soitti kolmen miehen sveitsiläinen yhtye perinteistä vauhdikasta musiikkia, minkä tahdisa pystyi myös tanssimaan.

Päivän vaelluksen korkeusero oli 400 m ylös ja 850 metriä alas.

Torstai 30.7.2016, jäätikkövaellus Diavolezza – Morteratsch

Diavolezza (2 978 m) – Isla Persa (2 720 m) – Morteratsch (1 896 m)

Aluksi käveltiin Surovasin juna-asemalle ja sieltä lähdettiin junalla klo 08.11 Bernina-Diavolezzan asemalle. Täältä lähdettiin suurella riippuhissillä klo 08.30 ylös Diavolezzaan. Sää oli aurinkoinen ja puolipilvinen. Ylhäällä avautui mahtava maisema Alppi-huippuihin: Piz Palü (3 900 m), Bellavista (3 922 m), Piz Zupo (3 996 m), Piz Argient (3 945 m), Crast Agüzza (3 854 m) ja Piz Bernina (4 049 m).

Opas tavattiin klo 10.00. Hän antoi ohjeet päivää varten ja jakoi kaikille vaelluskenkien pohjiin kiinnitettävät liukuesteet (Grödel).

Diavolezzalta (2 978 m) laskeuduttiin ensin 200 metriä alas Pers-jäätikölle (n. 2 700 m) kivistä ja jyrkkää polkua. Alhaalla laitettiin klo 10.45 liukuesteet jalkaan ja lähdettiin oppaan perässä ylittämään noin 150–200 metriä paksua jäätikköä. Matkalla ohitettiin syviä railoja ja aukkoja. Pers-jäätikön ylittämisen jälkeen laitettiin liukuesteet reppuun ja noustiin melko jyrkästi ”Isla Persa” kukkulan päälle (2 720 m). Maisema on palkitseva. Täällä pidettiin lounastauko klo 11.50–12.15.

Isla Persan” päältä oli melko jyrkkä ja kivikoinen laskeutuminen oppaan perässä kulkien merkitsemätöntä reittiä Morteratsch-laaksoon (2 470 m). Alhaalla laitettiin klo 13.20 liukuesteet jälleen jalkaan. Oppaan avulla kierrettiin railot ja rotkot, joihin sulanut jää virtaa voimakkaina puroina. Sulavan jäätikön maisemat ovat huikea kokemus. Vaikka jäätikön pinnalla on irtonaista terävää moreenia sekä hiekkaa, sen pinta on katalan liukas. Opas teki hakulla jäätikön lopussa jyrkkään laskuun portaita, mikä helpotti 75 metrin laskeutumista. Alhaalla laakson pohjalla oltiin klo 14.30.

Jäätikkökiipeilyn jälkeen koettiin vielä yksi luonnonnähtävyys; koko jäätikköalueen alla kulkee tunnelissa valtava sulavasta jäästä syntynyt joki koski-neen.

Jäätikön ylittämisen jälkeen käveltiin laakson pohjalla noin neljä kilometriä Morteratschin juna-asemalle, missä oltiin klo 15.30.

Laaksossa jäätikön reuna on havainnollistettu tauluin 1800-luvun loppupuolelta lähtien. Jäätikön reuna vetäytyy vuosittain vajaa 20 metriä. Morteratsch-jäätikön paksuus on noin 20 metriä. Vuoristo-oppaan mukaan sitä ei ehkä ole ilmaston lämpenemisen takia enää 20 vuoden kuluttua. Sveitsissä ei ole ehkä 100 vuoden jälkeen enää ollenkaan jäätiköitä 3 100 metrin alapuolella.

Morteratschin asemalta lähdettiin tauon jälkeen klo 16.38 junalla Pontresinaan.

Illalla oli hotellin terassilla Mongolialainen grilli-ilta, missä myös hotellin johto oli grillaamassa ja palvelemassa asiakkaita.

Päivän vaelluksen pituus oli noin 10 kilometriä ja korkeusero ylös noin 50 metriä ja noin 1 100 metriä alas.

Perjantai 31.7.2016, aamiainen Alp Languardissa, korkeusvaellus Fuorcla Pischa
Alp Languard (2 330 m) – Lej Languard (2 594 m) – Fuorcla Pischa (2 848 m) Pradatsch (2 060 m) – juna-asema Bernina-Diavolezza (2 093 m)

Perjantain aamiainen nautittiin klo 09.00 Sporthotelliin kuuluvassa Alp Languard-majassa, mikä on 525 metriä hotellia korkeammalla. Ryhmän pääosa meni sinne hissillä. Majassa odotti mahtava vuoristoaamiainen.

Sää oli puolipilvinen ja aurinkoinen. Aamiaisen jälkeen päätettiin tutustua uuteen reittiin Languard-laakson päästä ylös Fuorcla Pischaan ja sieltä juna-asemalle Bernina-Diavolezza.

Alp Languard jätettiin klo 10.25 ja lähdettiin kulkemaan kohti Languard-laakson alkupäätä. Alueella oli erikoisen näköisiä lehmiä sekä paljon murmeleita joiden vihellyksiä kuultiin usein. Klo 11.50 tultiin laakson päässä olevan pienen Lej Languard järven viereen ja siellä pidettiin tauko.

Tämän jälkeen alkoi jyrkkä vajaan 300 metrin nousu reitin korkeimmalle kohdalle Fuorcla Pischaan. Siellä oltiin klo 13.15. Maisema oli hyvin karu ja näkyvyys kauas hyvä. Hetken tasaisen matkan jälkeen alkoi laskeutuminen aluksi jyrkän rinteiden reunassa alas Fain laaksoon. Reitin alku oli varmistettu teräsvaijeriaidalla.

Alhaalla Fain-laakson pohjalla oltiin klo 15.00 ja siellä pidettiin rasittavan noin 800 metrin laskeutumisen jälkeen lyhyt tauko. Klo 15.50 oltiin Diavolezza-Berninan asemalla.

Päivän vaelluksen korkeusero oli 600 metriä ylös ja 800 metriä alas.

Lauantai 1.8.2016, Sveitsin kansallispäivä
Pontresina (1 805 m)

Yksi vaellusajankohdan valinnan perusteista oli ollut Sveitsin kansallispäivä ja siihen perusteisesti Alppi-alueella kuuluvat joka puolella olevat korkeustulet (Höhenfeuer, kuten kokot Suomessa) sekä mahtavat ilotulitukset. Olimme kuulleet jo alkuvuodesta, että korkeustulet olivat kielletyt kuivuuden takia.

Sveitsin kansallispäivä avautui harmaana ja hieman tihkuisena. Päivä oli kaikille omatoimipäivä ostoksia, museoita ja nähtävyyksiä varten.

Pontresinan kunta järjesti kongressi- ja kulttuurikeskus Rondossa kaikille avoimen konsertin ja cocktail-tilaisuuden klo 11.00–13.00.

Kaikkialla näkyi pieniä Sveitsin lippuja, soittajat ilahduttivat katuterassilla ja ihmisiä oli paljon liikkeellä. Iltapäivällä alkoi sataa.

Illalla satoi. Tämän takia lasten kulkue klo 21.15 oli peruttu. Ilotulitus järjestettiin sateen takia pienimuotoisena ilman äänitehosteita Rondon yläpuolella klo 22.00. Ilotulitusta seurattiin sadekatoksen alta.